

ISTORIA FAMILIEI SANSON

ȘAPTE GENERAȚII
DE EXECUTORI

1688 - 1847

VOLUMUL I
ediție prescurtată

Traducere, prefață, note și tabel cronologic
de Octavian Soviany

VoluM îngrijit de Andrei Ruse

CUPRINS

Prefață, de Octavian Soviany	13
Tabel cronologic	17

INTRODUCERE.....	25
------------------	----

PRIVIRE ISTORICĂ ASUPRA SUPLICIILOR.....	37
---	----

Cuvânt înainte.....	39
Degradarea.....	41
Stâlpul infamiei și belciugul.....	45
Amenda onorabilă.....	49
Flagelarea.....	53
Mutilările.....	58
Pedeapsa cu moartea.....	64
Executorul.....	94

ISTORIA FAMILIEI SANSON

Originile familiei mele.....	111
Charles Sanson de Longval.....	121
Horoscopul.....	135
Clos-Mauduit.....	158
Manuscrisul lui Charles Sanson.....	170
Sosirea la Paris.....	184
Procesul și execuția Doamnei Ticquet.....	191
Pamfletele în timpul lui Ludovic al XIV-lea	206
Nicolas Larcher.....	216
O speluncă din secolul al XVIII-lea.....	232
Cerșetorul.....	243
Conspirația lui Cellamare.....	260
Cartouche.....	271
Francois Damiens.....	290
Atentatul.....	298
Procesul.....	308
Execuția.....	313
Lally-Tolendal.....	326

Prima categorie de suplicii va cuprinde degradarea, stâlpul infamiei, belciugul, amenda onorabilă, flagelarea și diferitele feluri de mutilări. Primele trei dintre aceste pedepse, care sunt mai mult morale decât corporale, nici nu-și merită poate numele de suplicii, dar ele sunt atât de străine de moravurile actuale, au un caracter atât de sever și de violent, iar documentele istorice pe care studiul lor îmi va permite să le pun în lumină prezintă un asemenea interes încât n-am ezitat să le includ în cadrul pe care mi l-am propus.

Prin degradare, omul socotit vinovat este deposedat în mod rușinos de funcții, de privilegii sau de titlurile onorifice care pot să-i aparțină.

Această pedeapsă, justă în principiu, se regăsește la aproape toate popoarele ajunse la un anumit grad de civilizație. Moise o pune în aplicare atunci când, din porunca lui Dumnezeu, îi ia veșmintele preoțești marelui preot Aaron, condamnat la moarte pentru lipsa lui de credință. La Roma a purtat nume diverse: *militiae mutilatio*, *de gradu dejectio*, *ignominiosa misio*, iar în timpul Evului Mediu, am văzut-o abătându-se peste oameni ai bisericii ca și peste nobilimea de spadă sau nobilimea de robă.

În toate aceste cazuri, oamenii care aparțineau unor categorii diferite erau judecați de către egalii lor. Preotul era dus în fața episcopului, iar sentința era de obicei aplicată în cadrul bisericii; nobilimea decidea pedepsele gentilomilor, iar sentințele magistraților erau pronunțate de Parlament, în sala de audiențe.

Juvénał des Ursins povestește² că doi călugări augustini, care îl înșelaseră pe regele Carol al VI-lea, sub pretext că îl vindecă, au fost condamnați la moarte. Calitatea lor de preoți nu-i permitea însă justiției seculare să se atingă de persoanele lor, așa încât execuția a fost precedată de degradarea care a avut loc în Place de Grève. Eșafodul ridicat în fața Primăriei și a Bisericii Saint-Esprit era legat printr-o punte de scânduri de ferestrele bisericii. Pe una dintre aceste ferestre, servind drept ușă, cei doi

2 Istoria lui Carol al VI-lea. (n.a.)

42 augustini, îmbrăcați ca și cum ar fi mers la altar, au înaintat către eșafod. Acolo erau așteptați de episcopul Parisului, care, în veșminte pontificale, le-a ținut o cuvântare. Pe urmă le-au fost luate casula, stola, manipula și alba³. Și abia după aceea au fost lăsați în seama executorului, care i-a dezbrăcat de toate hainele, cu excepția cămășilor, și i-a condus în starea asta la Hale, unde au fost decapitați.

Moartea n-a reprezentat întotdeauna un obstacol în calea degradării. Este cunoscută răzbunarea feroce a lui Ștefan al VI-lea. Abia ales papă, în 896, a cerut ca trupul neînsuflăit al lui Formosus⁴, îmbrăcat în veșminte pontificale, să fie adus în fața sinodului. Cadavrul a fost interogat, acuzat că ar fi uzurpat scaunul papal, anatemitat și dat în cele din urmă pe mâna călăului. Capul mortului a fost tăiat, degetele cu care dăduse atâtea binecuvântări retezate și ele, iar apoi toate aceste jalnice rămășițe aruncate în Tibru.

Magistrații - aflăm de la Loiseau - erau degradați public. El povestește⁵ despre un consilier al Parlamentului pe nume Pierre Ledet, care, printr-o sentință din 1528, a fost degradat solemn: roba purpurie i-a fost smulsă în fața tuturor camerelor, iar apoi a fost trimis în fața tribunalului ecleziastic.

Condamnarea la moarte pronunțată împotriva demnitarilor regelui era precedată totdeauna de degradare. Acesta este motivul datorită căruia în momentul în care mareșalul de Biron⁶ urma să fie executat, cancelarul i-a smuls cordonul Ordinului Saint-Esprit; tot atunci, i-a cerut și bastonul de mareșal, pe care Biron a răspuns că nu l-a purtat niciodată.

Degradarea nobililor se făcea în cadrul unei ceremonii speciale. Treizeci de cavaleri, cu o reputație excelentă, se adunau într-un consiliu și îl convocau în fața lor pe gentilomul acuzat de trădare. Un herald îi aducea acuzația de felonie și de necredință, iar dacă această învinuire nu era respinsă cu succes, avea loc degradarea, care se desfășura astfel: două eșafoduri erau

3 Veșminte preoțești. (n.t.)

4 Papă între 891 și 896, predecesorul lui Ștefan al VI-lea. (n.t.)

5 *Tratat despre Ordine*. (n.a.)

6 Charles de Gontaud-Biron (1562 – 1602) – mareșal al Franței, executat pentru trădare la Bastilia în timpul lui Henric al IV-lea. (n.t.)

ridicate într-un loc public; pe unul din ele stăteau judecătorii, înconjurați de heralzi, pe celălalt se găsea condamnatul, în armură și cu scutul așezat cu vârful în jos pe un fel de țeapă de dinaintea lui. I se scoteau pe rând toate piesele armurii, începând cu coiful; scutul îi era sfărâmat în trei cu ajutorul unui ciocan. Mai-marele heralzilor îi vărsa în creștetul capului un lighean cu apă caldă, iar preoții cântau slujba morților pe tot parcursul acestei emoționante ceremonii. La sfârșitul ei, judecătorii, îmbrăcați în haine de doliu, se duceau la biserică, în timp ce condamnatul era transportat acolo pe o brancardă. După ce asistența rostea rugăciunile morților, învinuitul era încredințat judecătorului regal și executat. Alteori era lăsat să plece și să le supraviețuiască faptelor sale de infamie. Căpitanul Franget, un gentilom gascon, care predase în mod laș orașul Fuenterrabía spaniolilor, a fost degradat în felul acesta la Lyon în 1528 și pus pe urmă în libertate.

Aflăm de la Jousse⁷ că pe vremea lui pedeapsa cu degradarea căzuse în desuetudine, deoarece se ajunsese la concluzia că ea rezultă implicit din fapta de vinovăție. Codul penal din 1791 o readuce în actualitate sub titulatura de „degradare civică”, iar executarea ei este reglementată astfel:

Vinovatul care va fi condamnat la pedeapsa de degradare civică va fi condus în mijlocul locului public unde își are reședința tribunalului criminal care l-a judecat. Grefierul tribunalului îi va adresa cu glas tare următoarele cuvinte: „Patria v-a găsit vinovat de o acțiune infamă; legea și tribunalul vă retrag calitatea de cetățean francez.” După aceasta, condamnatul va fi pus numai decît în belciug.

Degradarea civică este încă o pedeapsă în vigoare; dar ea nu mai este executată cu solemnitate în public și consistă doar în privarea de anumite drepturi enumerate în articolul 34 din Codul Penal. Totuși, în conformitate cu legile militare, nicio pedeapsă infamantă nu poate fi executată, decît după ce a avut loc degradarea vinovatului sub anumite forme, pe care nu intră în vederea mea să le enumăr. Voi aminti doar că atunci când un membru

⁷ *Justiție penală.* (n.a.)

Pedeapsa cu stâlpul infamiei a precedat-o pe cea cu belciugul, care, adoptată în 1719, nu avea să dispară decât în timpurile din urmă. Stâlpul infamiei era o construcție în formă de stâlp sau de turn, de care erau legați de obicei criminali, pentru a fi supuși disprețului public. Era plasat de regulă într-un loc frecventat. La Paris, se găsea la Hale; era un turn de formă octogonală, având parter și etaj. Vinovatul era expus în trei zile de târg consecutive, iar din jumătate în jumătate de oră era rotit în jurul construcției, ca să poată fi văzut de mulțime. Modul de aplicare al acestei pedepse diferea însă de la un loc la altul; astfel la Orléans, unde s-a făcut uz pentru prima dată de stâlpul infamiei, descoperim că acesta consta dintr-o cușcă de lemn înaltă de șase picioare și largă doar de două picioare și jumătate, montată pe un pivot, în care condamnatul era închis și obligat să stea în picioare. Mulțimea avea dreptul să învârtească această cușcă pentru a putea să-l vadă pe condamnat din toate părțile, să-l admonesteze, să-l scuipe și să-l împroaște cu murdării.

Belciugul trebuie privit mai curând ca un adaos la stâlpul infamiei decât ca o pedeapsă nouă. Era un cerc sau un colier de fier, pe care executorul înaltei justiții îl prindea de gâtul celui acuzat de crime sau de delictе. Condamnatul era purtat pe jos, cu mâinile fie legate de căruța executorului, fie legate la spate. În locul unde urma să fie expus, se găsea un stâlp de care era atașat un lanț lung terminat cu un colier de fier, lat de trei degete și prevăzut cu o balama, ca să se poată deschide. Gâtul condamnatului era introdus în acest colier, care se înclua apoi cu un lacăt. Uneori se adăuga și o pancartă, pe care era indicată vina celui expus.

Delictеle pedepsite cu stâlpul infamiei erau bancruta, falsul, bigamia, escrocheria, proxenetismul, trișatul la jocuri, furtul fructelor de pe câmp, colportarea cărților interzise și, în sfârșit, blasfemia, care în timpul lui Francisc I și Henric al II-lea era sancționată cu șase ore de expunere publică.

Defoe pe Stâlpul infamiei (James Charles Armytage, 1802 – 1897)

Cazurile pentru care era prevăzută această pedeapsă s-au tot modificat în timpul Evului Mediu, iar, înaintea dispariției sale din codul nostru penal, condamnații la belciug erau prinși de gât cu un colier de fier atașat de un stâlp într-un loc public și rămâneau expuși privirilor trecătorilor timp de o oră, având deasupra capului o pancartă pe care erau consemnate, cu litere mari și lizibile, numele condamnatului, ocupația, domiciliul și cauza condamnării sale (articolele 22 și 24). Condamnații la detenție sau la muncă silnică, pe viață sau pe un termen delimitat, erau puși în belciug înainte să-și execute pedeapsa.

Națiunile străine care uzează de această pedeapsă sunt destul de numeroase. În Persia este una din sancțiunile cele mai obișnuite. Aici însă belciugul diferă de cel întrebuițat în Franța; este lung de vreo trei picioare și alcătuit din trei piese de lemn, dintre care una este mai scurtă decât celelalte, formându-se astfel un fel de triunghi ascuțit. Cel care îl poartă are gâtul prins în vârful

...in jos. Calul sau de lupta mergea in urma carului, pe strapune
anora in el cu porci"

Colier de fier prin care era introdus gâtul condamnatului (Verona)

B - Sainte-Pélagie, (n.a.)

triunghiului, în timp ce mâinile îi sunt legate la celălalt capăt. În colonii, se pune la gâtul negrilor care încercau să fugă un belciug mare de care era atașată o bară orizontală lungă de fier, care îi împiedica să treacă printre copaci. Uneori ei purtau această povară grea toată viața. În sfârșit, această pedeapsă era utilizată frecvent în Spania și Toscana.

noile. Aceasta este o piesă de lemn care se folosește pentru a ține mâinile, este lung de vreo trei picioare și alcătuit din trei piese de lemn, dintre care una este o tijă care se învârtă în jurul gâtului, iar cele două sunt două feluri de triunghi ascuțit. Cel care îl poartă are gâtul prins în vârful

În lunga și trista listă a pedepselor la care erau supuși în vechime cei vinovați, amenda onorabilă se afla pe unul din ultimele locuri. Poate că această pedeapsă revoltătoare ar fi trebuit să ocupe o poziție mai însemnată, dar ea nu afecta decât moralul și amorul propriu al individului și, în definitiv, nu-i producea acestuia nici cea mai mică suferință corporală; de aceea istoricii epocii au socotit-o drept una dintre cele mai ușoare pedepse din mulțimea supliciilor sălbatice cu care erau pedepsiți acei membri ai societății care se răzvrăteau împotriva acesteia. Aș fi putut să tratez problema în același fel, dar trebuie să remarc că această pedeapsă, la care erau supuși de obicei cei de rang înalt, deși era cea mai puțin crudă din punct de vedere fizic, era, în felul ei, cea mai dură și cea mai greu de suportat. Aș adăuga chiar că adesea a fost cea mai dezolantă și mai revoltătoare.

Poate că ar fi necesar să spun acum câteva cuvinte despre supliciu infamant, care consta în a fi purtat prin oraș într-o căruță. În mod obișnuit, această pedeapsă era, ca și înfierarea, doar accesoriul sau preludiul unei pedepse mai grave și mai severe. Dar uneori era și o pedeapsă în sine, destinată tâlharilor și altor răufăcători. „În timpurile acelea (în Evul Mediu) purtatul în căruță era un lucru atât de înjositor, încât oricine era supus lui își pierdea pentru totdeauna onoarea și reputația. Iar dacă se dorea să se răpească onoarea cuiva, era îndeajuns ca acesta să fie urcat într-o căruță, căci în vremea aceea căruța servea drept stâlp al infamiei.”⁸

Simplul fapt de a fi purtat cu căruța reprezenta, neîndoielnic, pentru cel condamnat o pedeapsă infamantă. Astfel, în romanul lui Lancelot du Lac citim că „un cavaler a fost degradat și urcat într-o căruță la care era înhămat un cal căruia i se tăiaseră coada și urechile; era însoțit de un pitic, îmbrăcat într-o cămașă murdară și zdrențuroasă, mâinile legate la spate și scutul întors cu susul în jos. Calul său de luptă mergea în urma căruței, iar mulțimea arunca în el cu noroi.”

8 Sainte-Pélaze. (n.a.)

Căruță cu cușcă, pe post de stâlp al infamiei „mobil”

Încontestabil, în Evul Mediu, căruța era privită așadar ca un vehicul infamant. Aceasta nu ne explică oare de ce există încă și astăzi obiceiul, atât de încetățenit, de a duce condamnații la moarte de la închisoare la locul supliciuului într-o căruță?

În Evul Mediu, nu găsim exemple de femei care au suferit această pedeapsă infamantă, dar în noul Cutumiar General s-au găsit anumite cutume care prevăd ca femeile care proferează injurii să fie purtate prin tot orașul cu una sau două pietre legate de gât.

Nu vreau să epuizez aici lista tuturor pedepselor infamante aplicate vinovaților cu singurul scop de a le face să sufere inima și amorul propriu, cruțându-i de durerile fizice. În Evul Mediu, era întrebuintată în acest scop șaua. Conte Hugues a fost silit să se înfățișeze la poarta castelului lui Richard, duce de Normandia, cu o șa pe grumaz și „a căzut la picioarele lui Richard, astfel încât acesta să-l poată călări, dacă așa îi va fi voia.” Trădarea vasalilor era și ea sancționată cu pedepse speciale. În anul 1423, niște gentilomi au fost aduși prizonieri la Paris, ținând fiecare în mâna dreaptă câte o spadă fără teacă, cu vârful îndreptat spre propriul lor piept, în semn că se pun cu totul la dispoziția prințului. Tăierea pintenilor deasupra unei grămezi de bălegar era de-așemenea un supliciu infamant menționat în privilegiile lui Ludovic cel Sfânt. În conformitate cu anumite cutume, soțul bătut de soție era silit să străbată orașul călare pe un măgar, cu capul îndreptat spre coada acestuia.

În sfârșit, trebuie să menționez aici și vechiul obicei al tăierii feței de masă dinaintea persoanelor care se făcuseră vinovate de vreun act de josnicie sau de lașitate. Cronica Evului Mediu citează în legătură cu acest obicei un remarcabil exemplu de pe vremea lui Carol al VI-lea. Regele Franței îl primise la masa lui pe Guillaume de Hainaut. Deodată, un herald s-a prezentat dinaintea acestui senior și a tăiat în dreptul lui fața de masă, spunându-i că un prinț care nu purta arme nu era demn să mănânce la masa regelui. Guillaume, surprins, a răspuns că purta și el coif, lance și scut, ca toți ceilalți cavaleri. „Cu neputință, domnule – a replicat cel mai bătrân din heraldi. Știți prea bine că stră-unchiul domniei voastre a fost ucis de frisoni, iar moartea lui a rămas nepedepsită. Cu siguranță că dacă ați avea arme, v-ați fi răzbutat